

אמרות טהורות

מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פנימי

ראש השנה •
האזינו • שבת
שזנה • יום כיפור
תשפ"ה • גליון קב"ט

יו"ל ע"י

מכון בארות יצחק זוטשקא
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לתרומות והנצחות ולקבלת הגליין במייל:

biz1441441@gmail.com

בשיתוף:

לחיזוק קנין אישי בתורה

03-800-9090

a038009090@gmail.com

לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ועדכוני חצר הקודש

מערכת זוטשקא: 072-3181866

עמודי התזוך

לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה יעקב ב"ר שלום אליעזר ראטער ז"ל	הרה"ג ר' יעקב יהושע ענגלנדער שליט"א	הרה"ג ר' חיים בעק שליט"א
--	---	---------------------------------------

שותף נאמן

הר"ר אברהם ישעי' זולדאן הי"ו	לט"נ כ"ק מרן אדמו"ר ה'נזר דוד' זי"ע
לע"נ מרת אביבה ב"ר אליעזר מרדכי ע"ה נלב"ע כ"א אלול תשפ"ד	הר"ר החפץ בעילום שמו הי"ו

הרב **יעקב ריבל** שליט"א

לכתיבה וחתומה טובה בספשי"ג
ולברכה והצלחה בכל העניינים

הרב **מושה גשטטנר** שליט"א

לכתיבה וחתומה טובה בספשי"ג
ולברכה והצלחה בכל העניינים

הר"ר **שמואל צבי מושקוביץ** הי"ו

לכתיבה וחתומה טובה בספשי"ג
ולע"נ אביו

הרה"ח ר' ישראל משה ב"ר שמעון נפתלי ז"ל
נלב"ע ז' תשרי

הר"ר **יעקב אברהם גולדברגר** הי"ו

לכתיבה וחתומה טובה בספשי"ג
ולברכה והצלחה בכל העניינים

הר"ר **ישראל אשר שטיינפלד** הי"ו

לכתיבה וחתומה טובה בספשי"ג
ולברכה והצלחה בכל העניינים

ראש השנה

סעודה ג' דיום א' דראש השנה תשפ"ד

להשתוקק לזה ביום קדוש זה שבו השי"ת בורא קדושים על מנת שיעלה קילוסו מקרוצי חומר שנתקדשו בקדושתו ית'.

והנה ביום ראש השנה הראשון נעשה חטא אדם הראשון שע"ז נתקלקלה כל הבריאה, וכל עכירות החומר שמחמתו קשה לנו כל כך לעבוד את השי"ת נעשה מחמת זה, ובכל ראש השנה דנים את האדם האם הוא עושה מצידו את אשר ביכולתו לעשות כדי לתקן פגם זה ולהשתדל בכל כוחו להזדכך ולהיות ראוי להשראת קדושה העליונה, וע"ז ניתנה לנו מצות תקיעת שופר שבו אנו גונחים ומלילים על הריחוק שלנו מהשי"ת ומקבלים על עצמנו לעשות מעתה ככל יכולתנו להמליכו על כל אברינו, וביום ו' שבו נברא אדם הראשון היו אומרים הלויים בבית המקדש (תהילים צ"ג א) "ד' מלך גאות לבש וגו'", שהאדם נברא לצורך מלכותו ית' כי "אין מלך בלא עם ועי"ז נכון כסאך מאז מעולם אתה" (שם ב), אלא שמכיון שנעשה אז הקלקול של חטא אדם הראשון נצרך לתקן הדבר ע"י קול שופר שקול השברון לב הפנימי מגלה על הרצון להתקרב אליו ית' ע"י תשובה ותיקון המעשים, וזהו (שם ד) "מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ד'" שע"י קולות השופר הנובע ממשברי ים התאווה שליבנו נשבר בקרבינו ע"י הריחוק שנגרם לנשמותינו עי"ז ממליכים את השי"ת.

"חמול על מעשיך ותשמח במעשיך וכו' כי מקדישך בקדושתך קדשת נאה לקדוש פאר מקדושים", השי"ת בורא אותנו היום בריאה חדשה "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון", וכמו שאדם הראשון נברא בראש השנה כך כל אחד ואחד נברא מחדש בכל שנה ושנה ביום זה, וע"ז הוא המשפט אם הוא מקבל על עצמו להמליך את הבורא בחיות שנותנים לו, שזוהי תכלית הבריאה שנתאווה לו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, אלא שבעת בריאת העולם הי' זאת על שם העתיד ולא הי' איתערותא דלתתא ע"ז ועתה אנו צריכים לעשות לזה אתערותא דלתתא מצדנו, ובכל ראש השנה נעשה הדבר ע"י תקיעת שופר ובשבת קודש נעשה הדבר ע"י שמירת שבת וקדושתה.

ומכיון שנבראים אנחנו בריאה חדשה אנו מבקשים ומתחננים "חמול על מעשיך ותשמח במעשיך", כי מכיון שאנו מעשי ידיו שנבראים זה עתה אנו מבקשים שיחמול על מעשיו ויברא אותנו באופן שיקבל שמחה ותענוג ממעשי ידיו כי הרי "נאה לקדוש פאר מקדושים", ואם יהיו לנו אברים קדושים וטהורים הרי נוכל לפארו כראוי ואז ישמח ד' במעשיו, ולכן אנו מבקשים (תהילים נ"א י"ב) "לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקרבי" שיהי' ליבנו טהור וקדוש ויהי' נאה לקדוש לקבל מלב זה פאר ושבח, כי השי"ת מקדש את מקדישיו בקדושתו כביכול, אלא שאנו צריכים

שמקיימים דברי רז"ל שלא לתקוע בשופר בשבת שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר נפעל ונתקן כל ההמתקה שצריכה להיות נפעל ע"י השופר, מ"מ יתכן בדרך אפשר שרז"ל בקשו לעורר בזה כמה ירדנו פלאים לאחר החורבן, כי בתקיעת שופר מבקשים לעורר על הגאולה ולכן הס"מ מתירא כ"כ מתקיעת שופר שמא יעורר את ה"תקע בשופר גדול לחירותינו", והנה בזמן שביהמ"ק הי' קיים היו תוקעים בשופר גם בשבת אכן זהו כאשר נמצאים לפני ד' וכמ"ש (תהילים צ"ח ו') "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ד'", אבל כאשר אנו בריחוק מאור פני ד' עלול להיות שיהודי לא ידע כיצד תוקעים בשופר שהוא המלכת השי"ת בכל העולמות, לעשות מכל העולם רשות היחיד ליחודו של עולם ויוכל להיות נכשל בחטא ולהעביר השופר ברשות הרבים שהוא עלמא דפירודא, ועי"ז שאין עולים התקיעות שופר בראש השנה שחל להיות בשבת מתעוררים רחמים עליונים על נשמות ישראל שירדו לשפלות כזאת ונתרחקו מאור פני מלך חיים, ועי"ז גופא מתעורר הרצון לתקוע בשופר גדול לקרב גאולת נפשינו, ושנוכה ל"באור פניך יהלכון".

ויחי רצון שנוכה לתשובה שלימה מתוך שמחת הנפש ונוכה להמליכו יתברך על כל אברינו ולקבל לב ומח טהור לפארו ולהקדישו, ונוכה לבני חיי ומזוני ולכל המצטרך כדי שנוכל להמליכו כראוי ולשנת גאולה וישועה אכי"ר.

אכן כשחל ראש השנה להיות בשבת הרי ביום זה אמר אדם הראשון (תהילים צ"ב א-ב) "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לד' ולזמר לשמך עליון", שביום זה נתגלה לו כח התשובה מתוך הודאה ושבח להשי"ת, ובמזמור זה כתוב (שם ה') "כי שמחתי ד' בפעלך במעשה ידיך ארנן" שביום זה נתגלה שעל אף הקלקול שנעשה בכריאת האדם עכ"ז יש לנו לרנן כי עתה נתגלה שכשם שאפשר לקלקל כך אפשר לתקן, "מה גדלו מעשיך ד' מאוד עמקו מחשבותיך" שהכין את התשובה כרפואה הקודמת למכה, ונוזכר במזמור זה גם אלו שהם בגדר רשעים ופועלי און כי ביום השבת נתגלה שגם להם יש רפואה ע"י תשובה. ויתכן שלכן אין תוקעים בשופר בשבת כי לאחר שהגיע אדם הראשון ליום השבת שוב לא נזקק ל"משברי ים" שנבעו מתהומות לבבו, שזהו רמז לתקיעת שופר שקול יעקב נובע מתהומות משברי לבבו, אלא מצא את התיקון ב"מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לד'", "ויום השביעי משבח ואומר "מזמור שיר ליום השבת" וכו' לפיכך יפארו ויברכו לא-ל כל יצוריו", כי מכיון שיום השביעי משבח ואומר מזמור זה שאמרו אדם הראשון שיש בו תיקון ורפואה אפילו למי שקלקל מעשיו, ממילא יוכל כל יצור אפילו מי שנתקלקלו מעשיו לפאר ולברך את השי"ת בכח מזמור זה וזה עולה במקום תקיעת שופר.

והנה אף שבדאי לא נחסר מאומה מתיקון שנעשה ע"י תקיעת שופר, כי ע"י

ליל ב' דראש השנה תשפ"ד

לפי שיש מצוה לאכול בשר ואחד מהם הוא ערב ראש השנה, ואין לדחות דהיינו עבור לילות ראש השנה שאז אין מתענים שהרי עבור שבת לא תקנו כן אע"פ שיש מצות עונג שבת, ובע"כ משום דבשבת לא כתיב ב' שמחה אבל ב"ט דכתיב ב' שמחה (פסחים ק"ט.) "אין שמחה אלא בבשר", ואי ס"ד דר"ה אינו בכלל "ושמחת בחגך" למה תקנו ב' תקנה לענין קנין בשר יותר מבשבת, ובע"כ מוכח ד"ושמחת בחגך" קאי גם על ראש השנה כמו כל חג, וכתב ע"ז שהוא רא"ה ברורה. ועוד הביא רא"ה נחמדה מפסוק הנ"ל "ושלחו מנות לאין נכון לו", דהנה רז"ל דרשו מזה (ביצה ט"ו:) רמז לעירוב תבשילין שישלחו מנות למי שלא הניח עירובי תבשילין, והרי טעמא דעירוב תבשילין הוא כדי שיניח מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב, ואם יש מצוה להתענות בראש השנה האיך שייך לומר שיניח מנה יפה לשבת ומנה יפה לראש השנה הרי בר"ה אין בו חיוב שמחה כלל ולמה נשתנה מכל שבת שלא עשו בו תקנה, ואם הוא אכילת רשות אם כן אין בן מעלה יותר מבחול ולמה לי מר"ה לשבת עירוב תבשילין, ובע"כ שיש בו מצות שמחה כמו ביום טוב ושפיר יש לחוש שמחמת זה יאכל הכל בר"ה וישכח מלהניח מנה יפה לשבת לכן תקנו מצות עירוב תבשילין. והוסיף גם דאין לומר דזה רק לטעם שארז"ל כדי שיברור מנה יפה וכו' אבל למ"ד כדי שיאמרו מיו"ט לשבת אין אופין כ"ש מיו"ט לחול אולי לדידי' מצוה להתענות, דא"כ הול"ל לגמרא לומר דאיכא ביניהו בין הני תרי טעמי אם יש מצות עירוב

מסופר על האמרי אמת שכשהי' בירושלים אמר, שכיון שהגאון בעל הפרי חדש הוא מרא דאתרא והוא פוסק שיש רמז מדברי קבלה לשלוח מנות ביום ר"ה וכמ"ש (נחמיה ח' י) "ושלחו מנות לאין נכון לו", על כן ראוי לנהוג כן.

והגר"ש קלוגר זצוק"ל בחכמת שלמה (או"ח תקצ"ז) כתב דיש מביאין רא"ה שאסור להתענות בר"ה מהא דכתיב (שם) "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו", וכתב להעיר לפי מ"ש בספרי מוסר דאם אוכל ובאמצע אכילתו מפסיק מאכילתו זה עדיף מתענית, והנה איתא בשולחן ערוך (יו"ד קי"ט ב') דהחשוד למכור דברים אסורים אך אינו חשוד לאכול דברים אסורים, אם שלח לו דורון לביתו מותר לאכול מזה דחזקה שממה שהוא אוכל בעצמו הוא משגר לו, לזה י"ל שלכך אמר עזרא שבאופן זה מותרין לאכול בראש השנה שיאכלו משמנים וישתו ממתקים ממה שלקחו לאכילה, ומזה גופא ישלחו מנות לאין נכון לו שאז יהי' נחשב להם אכילתם כתענית, ובזה יובן מה שהקדים אכילתם לשליחת מנות ולכאור' ראוי להקדים שליחת מנות לאין נכון לו, אכן משום שיהי' נחשב כתענית לזה הקדים אכילתם שמתוך מה שלקחו לאכילה דייקא ישלחו מנות.

אכן האריך להוכיח שם בחכמת שלמה שאסור להתענות בראש השנה [תענית רגילה], שהרי בשולחן ערוך (חור"מ קצ"ט) נפסק שבארבעה פרקים העמידו חז"ל דבריהם דמעו קונות כשלקחו בשר מהטבח

השנה וממילא יש חיוב לעשות עירוב תבשילין ולכן "שלחו מנות לאין נכון לו".

ואולי י"ל דכמו שבפורים יש להרבות אהבה ורעות ע"י משלוח מנות כמו כן בראש השנה שכוחן של ישראל לזכות בדין הוא ע"י ריבוי האחדות, והיסוד הגדול של ראש השנה הוא "בתוך עמי אנכי יושבת" לכן יש ענין לשלוח מנות זה לזה.

תבשילין בראש השנה ובע"כ בזה לא פליגי דלכו"ע מצוה לאכול בראש השנה. והוסיף בזה פרפרת על דברי עזרא שהקדים להם "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים" לפני שציוה לשלח מנות עבור עירוב תבשילין, כי אולי יהי' מי שסובר שמצוה להתענות בראש השנה וא"כ לא שייך בו כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט, לכן אמר להם לכו אכלו משמנים שיש מצוה לאכול בראש

לפני תקיעת שופר יום ב' תשפ"ד

את דרך המלך הנכון והישר, עד שמצא שם איש חכם ונבון שהבין שהוא המלך ונדדעזעז לאחוריו ושמע תיכף לרצונו ויראהו דרך המלך הנכון והישר ויולך את המלך לבית המלוכה והושיבו על כסא ממלכתו, והמלך גידל אותו מכל שרי המלוכה והלבישו בגדי כבוד ואת בגדיו הפשוטים גנו המלך בבית גנזיו, ויהי אחרי ימים רבים חטא אותו איש למלך והגיעה עיתו למשפט לפני המלך ויצר מאוד להאיש הלזה, ויתחנן לפני המלך שלפני המשפט יתן לו רשות ללבוש את הבגדים שהי' לבוש בהם בשעה שהציל את המלך מן היער, וכאשר הלביש אותו הבגדים עלה זכרונו הטוב לפני המלך ויזכור את החסד אשר עשה עמו אשר החזיר אותו לבית מלכותו, ויכמרו רחמיו וימצא חן וחסד לפניו והעביר חטאתו והשיבו על כנו כבתחילה.

והנמשל הוא כי בשעת מתן תורה החזיר הקב"ה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבל התורה, ואנחנו עמו בית ישראל

הרה"ק רבי לוי יצחק מבראדיטשוב זי"ע בספרו הקדוש קדושת לוי (ליקוטים) כתב בשם תנא דבי' אלי' דהשי"ת יש לו נחת רוח כשמספרים בשבח ישראל, וביאר בטעם הדבר משום דאסור להסיח דעת מן התפילין ומצוה על כל אדם לעסוק תמיד בענין תפילין, דהיינו או לספר בשם השי"ת שהוא הכתוב בתפילין של ישראל שכתוב בו "שמע ישראל וגו'" "והי'" "קדש" "והי' כי יביאך", או לספר בשבח ישראל שהוא כתוב בתפילין דמארי עלמא "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", ובפרשת בא כתב הקדושת לוי שאנו מספרים תמיד בשבח השי"ת והשי"ת מספר בשבחן של ישראל.

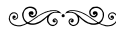
ובקדושת לוי (ראש השנה) כתוב לבאר ענין תקיעת שופר בדרך משל ומליצה, למלך בשר ודם שנסע ליער גדול להשתעשע שם עד שבא לעמק היער ולא מצא דרך המלך לשוב לביתו, ומצא אנשים כפריים שלא הכירו את המלך ולא ידעו גם

התורה יגן עלינו לעלות זכרוננו לפניו לטובה [ועי' בביאור הגר"א שלמד כן מן המדרש], והספרי תורה עדיין מונחים על הבימה בשעת התקיעות, ע"כ עלינו לזכור דכאשר אנו עומדים לעורר זכות קבלת התורה ולהתלבש בלבוש שלבשנו בעת שהמלכנו את השי"ת בשעת קבלת התורה, עלינו להתחזק במידת מה בשמירה על אותו לבוש ולקבל קבלה קטנה בהתחזקות בלימוד התורה ובקיום מצוותי', ועי"ז יעלה זכרוננו לפניו לטובה ויתמתק הכל לטובה ונזכה לשנת גאולה וישועה.

ונזכור לעורר רחמים על כלל ישראל ששונאי ישראל ינחלו מפלה וכל כלי יוצר עליך לא יצלח, ושומר ישראל ישמור על עמו ישראל ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

קבלנו התורה בשמחה ותענוג גדול והקדמנו נעשה לנשמע וקבלו מלכות שמים והמלכנו אותו ית' למלך עלינו, ובראש השנה יראים אנחנו מיום הדין אשר בא במשפט על כל נעלם ולכל איש נקצב משפטו כפי מעשיו, לכן אנו תוקעים בשופר ומלבישין עלינו את הלבוש שלבשנו בעת מתן תורה כשקבלנו התורה והמלכנו אותו בשופר כמ"ש (שמות י"ט י"ט) "ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד", ועי"ז זוכר השי"ת את זכות קבלת התורה ופוטר אותנו מן הדין וכותב את כל ישראל לאלתר לחיים טובים ארוכים אמן כן יהי רצון, עכ"ד סניגורן של ישראל בספה"ק קדושת לוי.

והרמ"א כתב (או"ח תקפ"ה א') ד"נוהגין לתקוע על הבימה במקום שקורין", וכתב במשנ"ב דהוא כדי שזכות

נעילת החג תשפ"ד

ודעת להשתפך נפשו אל חיק אבי' ולמסור נפשו באחד, "כי חלק ד' עמו" ואינו רוצה בשום פנים ואופן להיות מרוחק מד' אחד, ועי' תשובה עילאה מעומקא דליבא כי רע ומר עזבו את ד' וריחוקו מאור פניו ית' אשר נגעה עד הנפש ממש בקרב איש ולב עמוק, עי"ז מעורר ג"כ למעלה שיתעורר כביכול פנימיות מלכותו ית' עלינו וכמ"ש (ירמיהו ל"א ב') "מרחוק ד' נראה לי", שע"י קול השופר היוצא מפנימיות הלב אנו מעוררין את זכרון האהבה הפנימית מעצמותו ומהותו יתברך.

"לך אמר לבי בקשו פני את פניך ד' אבקש" (תהילים כ"ז ח'), כתב הרה"ק בעל התניא זי"ע (לקו"ת פ' נצבים) דקול השופר הוא בחינת תשובה עילאה בחינת צעקת הקול מעומקא דליבא מנקודת פנימית הלב עד שאין כלי הדיבור להגבילה, ורמז הכתוב "לך אמר לבי בקשו פני" שתהי' הצעקה מתוך פנימיות הלב ולא מתוך חיצוניות הלב, והיא צעקה למעלה מן הדעת שאינו רוצה בשום אופן להפרד מיחודו ואחדותו ית', ולהיות ליבו בוער כרשפי אש שלהבת העולה מאלי' ומעצמה בלי טעם

"כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב", וע"י חוק זה ולא יעבור שתשאר בקרבינו ההתעוררות הזאת.

וכן מתפללים בסיום התפלות לראש השנה "וטהר לבנו לעבדך באמת כי אתה אלוקים אמת ודברך אמת וקיים לעד", שמכיון שהשי"ת הוא אלוקים אמת וההתעוררות של ימים אלו היא מצדו יתברך לכן היא קיימת לעד כי קושטא קאי, ולזאת תקותינו שרגשי קודש אלו ימשיכו ללוות אותנו לאורך ימים.

והנה כתיב (תהילים ק"ג ג) "הללוהו בתקע שופר" ומשמע מזה שהתקיעות הם בבחי' הלל להשי"ת, די"ל דמכיון שבתקיעות אלו נזכרים ישראל בהשי"ת והשי"ת כביכול נזכר בנו, והוא דוגמת האב שמקבל את בניו האובדים במאור פנים כששבים אליו ממרחקים בבכי ובתחנונים הרי אין לך הליל גדול מזה ותקיעתם זהו הליל, ומה ששאלו המלאכים מדוע אין ישראל אומרים הלל ונענו לפי ספרי חיים וכו', היינו שלכן אין אומרים הלל גמור בגלוי אבל בפנימיות הרי עצם התקיעות הם הלל גדול ונשגב.

ובשעת התקיעות עולה לזכרון עקידת יצחק שנעקד ע"ג המזבח ע"י אברהם אבינו ע"ה, ודבר זה מעורר הקשר הנשגב שלמעלה מטעם ודעת שיש בין נשמות ישראל להשי"ת, כי נסיון העקידה, הוא גלוי נפלא על שורש מחצבתם של ישראל, שהוא בטל בתכלית ההתבטלות לרצון השי"ת ואין לו שום רצון אלא לעשות רצון אבינו שבשמים, ולכן התקיעות מעוררות את הקשר הפנימי וכריתת ברית בין ישראל להשי"ת.

וזוהו שאומרים בעשרת ימי תשובה "ממעמקים קראתיך ד'" (תהילים ק"ל א), כדאיתא מהאריז"ל שישנן עשרה בחי' מעמקי הלב ובכל יום מעשרת ימי תשובה מתגלה עומק אחד ובראש השנה מתגלה העומק ע"י תקיעת שופר, ומעתה בכל יום מתגלה עומק נוסף של געגועים של כל נפש ישראל אל קונה וצורה.

וזוהו שאנו אומרים "ותתן לנו ד' אלוקינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש וזכר ליציאת מצרים", כי יום הזכרון הוא כביכול יום שבו נזכרים ישראל בהשי"ת מעומק ליבם הפנימי ביותר, והוא המעורר ג"כ שיעלה זכרוננו לפניו יתברך ויזכור ד' אותנו כביכול מעומק הפנימי ביותר ואין לך חיד מתוק מזה, והוא יום תרועה מחד גיסא שבו לב כל יהודי נשבר לשברים ולשברי שברים מחמת שזוכר בהשי"ת ועל ריחוקו מאור פני מלך חיים, ומאידך גיסא הוא נעשה יום ריעות וקירבה וכריתת ברית בין ישראל לאביהם שבשמים, שהשי"ת נזכר בישראל מפנימיות עוצם מהותו והוא מתכופף אלינו כברוש רענן כביכול להיות קרוב אלינו ולקבל אותנו באהבה ובחמלה.

וצריך לבקש מהשי"ת בעת נעילה שרגשי קרבת אלוקים שזכינו להם ביום הזכרון ימשיכו לפעם בקרבינו, ובכח תקיעת שופר נחלקים בלב הנפש הישראלי רגשי קרבת הקודש לנצח נצחים, וכמו שנרמז בנאמר (תפילת שחרית) "אמת ואמונה חוק ולא יעבור" שכאשר זוכה האדם לנקודה של אמת ושל אמונה בימים קדושים אלו, יחד עם זה נתן השי"ת לעמו מצות תקיעת שופר הנרמזת בתכיבת "חק" וכמ"ש (תהילים פ"א ה')

הם לעבוד את השי"ת במעין התבטלות כזאת, "למען שמו באהבה" שזהו רצונו ית' ולתכלית זה הוא ברא את העולם.

וכאשר נעלה זכות עקידת יצחק בשעת תקיעת שופר מתעורר בזה שכמו שיצחק הי' קשור בעבותות ע"ג המזבח כדי לעשות רצונו יתברך, כך נזכה גם אננו שאנחנו צאצאיו להיות קשורים ועקודים בעבותות אהבה לעשות אך ורק רצונו ית"ש, ויעביר השי"ת ממשלת זדון מלבנו שלא ישלוט בנו יצר הרע ונוכל לעבוד את השי"ת כאשר עם לבבינו.

וברש"י (דברי הימים א' כ"ח ט') עה"פ שאמר דוד המלך לשלמה בנו, "ואתה שלמה בני דע את אלוקי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפיצה כי כל לבבות דורש ד' וכל יצר מחשבות מבין אם תדרשנו ימצא לך וגו'", וכתב ע"ז רש"י הקדוש "בלבב שלם לא נאמר שיהא משמע שני לבבות אלא "בלבב שלם" שלא יהי' לך אלא לבב אחד לאבינו שבשמים", וכן יסד הפייט בקדושתא דמוסף של יום א' דר"ה "שני לבבות לך כאחד לאחד" עכ"ל, משמע שבראש השנה יש אפשרות לפעול שיתהפך היצר הרע לטוב ונוכל לעבוד את השי"ת בלבב אחד.

אכן הכתוב אומר "כי כל לבבות דורש ד' וכל יצר מחשבות מבין", שגם כשיש לאדם מלחמות עם היצר ועדיין יש לו בחי' ב' לבבות עכ"ז "אם תדרשנו ימצא לך", כי הוא הוא מבין את נסיונות האדם וכל זמן שהוא נלחם נגד יצרו בכל כוחותיו הוא רצוי ונחמד לפניו ית'.

ויחי רצון שנזכה כולנו לשנה טובה ומתוקה ונזכה לעבדו מתוך שמחה ונחת

ואע"פ שהאבות היו בבחינת מרכבה לשכינה שכל חפצם ומאודם הי' רק לעשות רצון קונם ואנו בעוה"ר רחוקים מאוד מזה, מכל מקום הרי יש דמיון של כל ענף לשורשו וכל אחד חייב לומר מתי גיעו מעשי למעשי אבותי לכל הפחות בנגיעה כל דהו.

ויש לרמז שאנו אומרים (תפילת שמונה עשרה) "אלוקינו ואלוקי אבותינו" היינו שהשי"ת הוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות שלנו ושל אבותינו, ואע"פ שלכאור' אין כל דמיון ביניהם כי השי"ת הוא "אלוקי אברהם" היינו שאברהם אבינו שמסר כל כוחותיו להשי"ת והי' מרכבה להתבטל אליו ית' במידת החסד, והוא "אלוקי יצחק" שיצחק אבינו שמסר כל כוחותיו להשי"ת והי' מרכבה להתבטל אליו ית' במידת הגבורה, והוא "אלוקי יעקב" שיעקב אבינו מסר כל כוחותיו להשי"ת והי' מרכבה אליו ית' להתבטל אליו במידת התפארת, אכן השי"ת הוא "א-ל הגדול הגיבור והנורא" ומצפה גם עתה שאנו בניהם של אברהם יצחק ויעקב נתבטל אליו ונעבוד אותו בג' בחינות אלה גדולה גבורה ותפארת, אכן השי"ת שהוא "א-ל עליון" מצפה לנו שנקבל אותו למלך ונהי' מרכבה לקדושתו, והוא אינו חפץ להשאר כביכול עליון למעלה רק מבקש שנעשה לו דירה למטה ע"י שנתבטל אליו בג' בחי' אלו, אכן הוא "גומל חסדים טובים" ועוזר גם לדורות השפלים להיות להם נגיעה בבחינה זו, "וקונה הכל" גם בחי' קלושה של התבטלות אל השי"ת כל דור לפי יכולתו, ואכן הוא "זוכר חסדי אבות" שהם היו מרכבה אליו בבחי' נשגבה, והוא "מביא גואל לבני בניהם" שתהי' גאולה לנשמתם ויוכלו גם

בתוך ראש השנה והוא בכחי "בכסה ליום חגיגו" (תהילים פ"א ד'), אבל בעת נעילת החג בהכרח פורצת השמחה מלבבות ישראל. ועיקר השמחה היא כמ"ש (תהילים קמ"ט ב') "ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם", שהרי השי"ת עשה אותנו זה עתה בריאה חדשה ונפח בתוכנו נשמה חדשה ונתן לנו לב חדש ומח חדש כדי שנמליכו בהם ולכן "בני ציון יגילו במלכם". ויהי רצון שנזכה כולנו לעבדו בשמחה ובטוב לבב כל הימים, ונזכה לגמר חתימה טובה לבני חיי ומזוני רויחי ולכל טוב סלה אמן.

והרחבת הדעת, ונזכה להיוושע בבני חיי ומזוני רויחי עם כל הישועות לנו ולכל ישראל ולהגאל בגאולת עולמים במהרה בימינו אמן.

לאחר ניגוני שמחה: ידוע מה שאמר החת"ס זי"ע שעיקר מה שפועלין לטובה בראש השנה היא בזכות השמחה ששמחין במלכנו, וכתב דחנה פעלה הישועה רק באותו ר"ה שחזק אותה אלקנה ועי"ז יכלה להתפלל מתוך שמחה, והנה בודאי כל אחד הרגיש במשך ראש השנה התקרבות של שמחה אבל א"א כ"כ לגלות את השמחה

פרשת האזינו

ליל שבת קודש תשפ"ד

(מיכה ז' י"ח) "מי א-ל כמוך נושא עון וגו'" הצדיק נקרא מ"י לפי שמעלה הדיבור שנרמז באות מ' שהיא מלכות ליו"ד שהיא חכמה, "לשארית נחלתו" היינו להצדיק שנקרא מ"י שמשים עצמו כשיריים דלית לי' מגרמי' כלום שמכניע כל המידות להשי"ת ועל ידי זה "נושא עוון" וממתיק הכל, עתכ"ד העמוקים שאין לנו השגה בהם.

ובספה"ק עבודת ישראל כתוב על פסוק זה "ראו עתה כי אני הוא וגו'" דאני היא בחי' מלכות כי המלך מתפאר במעלתו וכמו שאמר פרעה (בראשית מ"א מ"ד) "אני פרעה", אבל הוא אינו "אני" באמת אבל השי"ת שהוא מוחץ ורופא ממת ומחי' והן בחי' הפכיות בשעה אחת ממש הוא "אני" באמת, וזהו "אני אני הוא ואין אלוקים עמדי" שהוא לבדו הוא.

והנה מסופר על הרה"ק מרוזין זי"ע שפ"א שבת אצלו הג"ר מאיר אב"ד קאריץ, וביקש לכבדו לברך שבע ברכות ונתן הכוס על כף ידו אבל הגאון הנ"ל לא הי' מסוגל לברך מרוב התרגשות והוכרח אחר לברך, ובמוצ"ש בא הגבאי להודיע להגאון הנ"ל שהרבי יהי' בבית הנצרים שבתוך הגן ויקבלו שם, וביקש הרה"ק מהרב הנ"ל לומר לפניו איזה מימרא ושתק וביקש ממנו בשנית שיאמר איזה דבר תורה או איזה סיפור, ואמר בשם המגלה עמוקות זי"ע שפ"א ביקש לומר שנים מקרא וא' תרגום ופתח החומש ולא נפתחה סדרה זו וסגר

"ראו עתה כי אני הוא ואין אלוקים עמדי וגו' ואין מידי מציל", והקשה זקה"ק הרבי ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע והרי השי"ת גוזר גזירה וצדיק מבטלה ואם כן הרי יש מידו מציל, ותי' דאה"נ הצדיק שהוא בבחי' "אין" הוא "מידי מציל", ועי' בספה"ק נחל יצחק מה שהוסיף בזה זקה"ק זי"ע.

והנה זקה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע אמר על פסוק זה, דמה שצריך האדם להתפלל מתוך קירות ליבו היינו להעלות הכל לתוך פנימיות הלב שהוא בחי' בינה ואח"כ להעלותה יותר בחי' חכמה שהוא כח מה, ואינו רק נקודה בהיכלי' דהיינו שהבינה יותר מושגת בלב אבל החכמה אינה מושגת והיא כמו נקודה קטנה שמשם מתחילין הצירופין, ואח"כ צריך להעלות הדיבור לבחי' כתר שהוא קוצו של יו"ד, וזהו (ישעיהו נ"ו ז') "כי ביתי בית תפילה" בי"ת יו"ד שכ"ח מ"ה וזה נקרא בית הכנסת ששם מתכנסות כל המידות, ומסיים שם זה הי' מעשה כהן גדול ביום הכיפורים שעיי"ז מתלבן חוט השני ע"י שבא לבחי' כח מה, וזהו "ראו עתה כי אני הוא" פירוש המלכות נקרא אני (זוה"ק נח ס"ה:) והדיבור הוא בחי' מלכות וכשמעלה הדיבור לבחי' חכמה אז הדינין נופלין, וזהו "מחצתי ואני ארפא" שבוזה הדינין נמתקים בשורשן, וזהו נכתבין ונחתמים לחיים כשמעלה המלכות לכתר אז הדינין נופלים ונמתק הכל, וזהו

מלאך ושרף, ובעולמות שישנן מלאכים ושרפים ואופנים מועילה לפעמים מליצתם אבל מכאן ואילך אין מועיל רק תשובה, ובאומרו זאת זלגו מעיני הרה"ק מרוזין זי"ע נחלי דמעות.

והנה בסוף מסכת יומא (פ"ה:) "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל ל"ו כ"ה) "וזרקתי עליכם מים טהורים וגו'" ואומר (ירמיהו י"ז י"ג) "מקוה ישראל ד" מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל", ונאמרה משנה זו בסוף מסכת יומא כדי להודיע כיצד פועלת טהרת יום הכיפורים, שהשי"ת מטהר את ישראל כדוגמת זריקת מי טהרה וגם ישראל טובלים במקוה ישראל ד', והרמז בזה כי מ"י מרמז לבחי' התבטלות וכמ"ש לעיל בשם הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע דלית לי' מגרמי' כלום.

והנה טהרת יוה"כ היא בבחינת מקוה טהרה שבו על כל אחד להתכופף ולהכניע עצמו בתוך כלל ישראל אל השי"ת, וכמ"ש בבני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר א') דתשרי עם הנקודות בגימט' תתק"ס שהוא סוד מקוה טהרה לישראל שיש בו תתק"ס לוגין, ואיתא בירושלמי דשיעור ביטול לברי' הוא בתתק"ס ומנין השעות שבארבעים ימי רצון הם ג"כ תתק"ס ולזה בנעילת יוה"כ כשנגמרים התתק"ס שעות אז זוכים לטהרת מקוה ישראל ד', ומכוון שענינו של יוה"כ הוא ביטול ברי' במקוה ישראל צריך לזה בחי' התבטלות גמורה, וזה שרמז רבי עקיבא שלפני "מיי" היינו לפני יוה"כ שהוא בחי' "מיי" אתם מטהרים ע"י בחי' "וזרקתי עליכם מים טהורים" שהשי"ת

החומש ולא השלים, כי אמר דאלמלי היו רוצים בשמים לשמוע את אמירת הפרשה שלו הי' בודאי נפתח במקומו הנכון, [אולי רצה לרמז שמזה שאינו יכול לדבר לפני מחמת יראה כפי הנראה שאין זה רצון השי"ת שידבר לפני הרבי], וענה הרה"ק מרוזין זי"ע שמעשה כזה הי' אצל אביו הק' רבי שלו' שכנא זי"ע בשבת שובה פרשת וילך, שרצה להשלים הפרשה ונפתח בפרשת האזינו בפסוק "ראו עתה כי אני אני וגו'" וסגרו והלך מהשולחן אבל בכל זאת רצה להשלים ופתח החומש בשנית ושוב נפתח בפסוק זה, [ואולי הי' זה בשנה האחרונה טרם פטירתו בי"ד תשרי].

ואמר ע"ז הרה"ק מרוזין זי"ע, שאיתא במגלה עמוקות שישנן תשע מאות חמישים וחמש רקיעים כמנין תיבת השמים [כי מ"ם סופית בגימט' שש מאות], והנה ישנן עשר מיני מלאכי מעלה שרפים אופנים אישים זיקים חשמלים כרובים גלגלים אראלים וחיות הקודש, ומדורם רק בתשע מאות הרקיעים אבל בחמישים וחמש הרקיעים הנותרים אין להם מדור ונרמזו כן בפסוק (דברים י"ד י"ד) "ה"ן [בגימט' חמישים וחמש] לד' אלוקיך השמים וגו'", שבחמש וחמישים רקיעים אלו אין מדור לשום נברא רק לשכינת עזו כביכול, והנה בספר דברים ישנן תשע מאות חמישים וחמש פסוקים וכמ"ש בסוף חומש דברים הנ"ץ סימן [כי צדי"ק סופית בגמט' תשע מאות], והנה עד פסוק "ראו עתה וגו'" יש תשע מאות פסוקים ומכאן ואילך ישנן עוד חמישים וחמש פסוקים עד סוף הספר, וזהו שרמז הכתוב כיון שהגעת לפסוק זה "ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי" שבחמש וחמישים רקיעים אלו אין רשות לשום

והצדיק יכול להועיל לעוררו אבל הוא צריך להתבטל בעצמו אל מקוה ישראל ואז יזכה לטהרת היום כראוי.

ויתכן שזה נרמז בדברי זקה"ק מוהר"מ זי"ע שהצדיק שהוא בבחי' "אין" מידי מציל שהוא משפיע הרהורי תשובה והכנעה ואז נמתקין הדינין מעליו, וכמ"ש (ראש השנה י"ז): "למי נושא עון וכו' למי שמשים עצמו כשירים". ויהי רצון שנזכה להתבטל אל השי"ת בהכנעה אמיתית ונזכה להמתקת הדינין משורשן ולשנה טובה ומתוקה אכ"ר.

מעורר אותנו מלמעלה, אבל ביוה"כ עצמו צריך להיות בבחי' טבילה ב"מקוה ישראל ד" וזוה צריך להתכופף ולהתבטל בבחי' אין ואפס.

וזה יתכן מ"ש "עתה כי אני הוא וגו'" שאע"פ שנחלקו הצדיקים אם הצדיק עושה תיקוני הנפש בבחי' "צדיק באמונתו יחי'" או שצריך לפעול זאת בעצמו בבחי' "צדיק באמונתו יחי'", אמנם ישנה בחי' זמן ומקום ששם "אני אני הוא וגו' ואין מידי מציל" ושום מלאך ושרף אינו יכול לעזור אלא תשובה דהיינו ביטול והכנעה להשי"ת,

סעודה ג' תשפ"ד

(ליל ערב יום הקדוש)

וכמו שפירשו צדיקים "בי' אנא רחיץ" שבו יתברך אני רוחץ את עצמי, והשי"ת שהוא אב רחמן עושה עצמו למקוה טהרה לכל מי שרוצה לבא ולהתבטל אליו ית"ש היש חיך מתוק מזה.

זאת גילה רבי עקיבא שאין צריך להיות נטהר ע"י יסורים כמו שעבר הוא עצמו לכפר על עוונות הדור, אלא להתבטל אל השי"ת בתכלית הביטול מתוך חרטה על העבר וקבלה גמורה על להבא ובזה עצמו יזכה לטהרה.

ובספה"ק אור לשמים כתב עה"פ "ימצאהו בארץ מדבר וגו'", שהאדם צריך להרגיש בנפשו שעומד תמיד

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו'" (יומה פ"ה:), הנה התנא רבי עקיבא שהי' מעשרה הרוגי מלכות ונפטר עקדה"ש ביום הקדוש ויצאה בת קול "אשריך רבי עקיבא גופך טהור בכל מיני טהרה" (קינת ארזי הלבנון לתשעה באב), מגלה לנו במשנה זו סוד טהרת יום הכיפורים ואומר לנו שעלינו להיות מאושרים ושמחים בלי גבול, שאבינו בשמים הוא מטהר אותנו בעצמו כמו אב שמרוב אהבתו אינו קץ לרחוץ את בנו ולא כאדון שלא יאה לו לרחוץ את עבדו, ואומר "מקוה ישראל הוי'" כלומר שהשי"ת מסכים שאנו נטבול ונטהר את עצמנו כביכול בו ית'

והתפלל שם בלב נשבר, אחר התפלה נכנס כמנהגו אל חו"ז להתברך בשנה טובה כנהוג ויצא, למחרת התפלל רבי שלו' שכנא זי"ע כראוי לו ויהי אחר התפלה כשנכנס לחו"ז אמר לו הרה"ק רבי נחום זי"ע, "אי שלום סערצי איפה הן כל הנשמות אשר דחקו להתקרב אצלך אתמול כשהתפללת בזוית הפרוזדור", והיינו, שכאשר הי' לו ירידת המוחין נתדבקו אצלו הרבה נשמות כדי שיתעלו ע"י תפלתו.

ובודאי זה דרך של צדיקים גמורים ואנו צריכים לייחל שהצדיקים שהיו עוסקים בעלית הנשמות בחיי חיותן יעלו את נשמותינו וישפיעו עלינו הרהורי תשובה לשוב אל השי"ת בלב שלם.

והנה בעשרת ימי תשובה אומרים מזמור (תהילים ק"ל) "ממעמקים קראתיך ד'", ואיתא מהאריז"ל שעשרה ימים אלו הם כנגד העשר ספירות ובכל יום אנו צועקים אל ד' מעומק נוסף, וביום ערב יום הכיפורים הזמן לצעוק אל ד' לתקן מידת יסוד וביוה"כ הזמן לתקן מדת מלכות, ומכיון שאנו עומדים כבר בערב יוה"כ עלינו לזעוק אל ד' בחזקה מעומק הלב ולבקש על נפשינו שנזכה לתקן מידה קדושה זו אבל לא ע"י יסורים ח"ו אלא מתוך רחמי אב על בניו.

ובערב יוה"כ נהוג לברך את הבנים ושופכים לב כמים שילכו בדרך טובים וישמרו אורחתם מכל חטא, ובנוסף לכך שופכים דמעות שיוסר מהם ערלת הלב ולא נהי' אנחנו גורמים ח"ו במעשינו שיהי' ליבם מטומטם וסגור מעבודתו ית"ש, וכאשר אנו חוזרים בתשובה ומלים ערלת לבבינו מועיל הדבר למול ערלת בנינו.

לפני השי"ת אמנם כשיודע גריעותו ופחיתותו קשה עליו מאוד לעמוד לפני ד', ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהילים כ"ג ד') "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שגם כאשר נמצא האדם בשפל המצב צריך לזכור שהשי"ת נמצא עמו שם, וזהו שרמזו הכתוב "ימצאהו בארץ מדבר" גם כשהאדם נמצא במקום נחשים ועקרבים כדוגמת מדבר יוכל למצוא שם את השי"ת, "ובתוהו" לפעמים צריך להעלות נשמות מעולם התוהו וגם כל עניני העולם הזה הנה הם מעולם התוהו וצריך להעלותם משם, ויתכן שלכן הוצרך לירד למקום מדבר שממה, "ליל ישימון" ידוע שהשופר נקרא ליל וכמאז"ל (ראש השנה ל"ג:) "לילי לילי וגנוחי גנח", ורמזו הכתוב שע"י שתקעו ישראל בשופר נשבר כל השממון של הסט"א ומעתה נבטח בד' ולא נירא משום ענין, ואמר הכתוב "יסובבנהו" היא הסוכה היקף ענני הכבוד שמסובב אותנו מכל צד, "יבוננהו" במצוה זו אנו בונים כביכול קומת השכינה, ועי"ז נזכה ל"יצרנהו כאישון עינו" שהשי"ת יגן על עמו בעינא פקיחא רחימא, עכדה"ק.

ומסופר על הרה"ק רבי שלו' שכנא מפראביטש זי"ע, שכשהי' סמוך על שולחנו שלחן חותנו זקיני הרה"ק רבי נחום מטשרנוביל זי"ע, נהג תמיד להכנס בכל ליל שבת ויו"ט אל חותנו זקיני לברך ולהתברך בברכת שבתא ויו"ט טבא, פ"א אירע בליל הראשון של ראש השנה שהרה"ק רבי שלו' שכנא לא הי' יכול להתרומם בתפילתו כפי הראוי לו, ואמר אל לבו אם כן למה זה אני עומד בכותל המזרח וירד ויצא אל פרוזדור הביהמ"ד ועמד בזוית

ח"י נסתלקו למעלה ולא נשאר בו רק כמו נפש בהמיות שמושכו לתאות רעות ח"ו אעפ"כ לא יתיאש, והשי"ת מנחם אפילו אדם שפל כזה "הנני אנכי מרביץ בפוך אבניך" שכמו שבית המקדש האמיתי עלה למעלה ולא שלטו בו ידי זרים כמו כן הרוח ונשמה של אותו החוטא עלו למעלה, ואם יעשה תשובה יתוספו למעלה ביתר קדושה וירדו אליו לסייעו להיות בעל תשובה באמת, וזהו "ויסדתיך בספירים" שאם עושה תשובה כראוי ויתמרמר על חטאיו בפנימיות לבבו אזי יהי' היסוד שלו כמו הספיר שלא יכול להשבר כן הוא לא יחטא עוד ח"ו, עש"ב בדבריו הקדושים והנוראים.

ומעתה עלינו להתחזק באמונה שלימה שעיצומו של יום מכפר ונקבל על עצמנו לשמוע בקול השי"ת ולא נחטא עוד, וכאשר נאמר ברכת שהחינו בליל כל נדרי נתאזר בשמחה גדולה שזכינו להגיע ליום גדול וקדוש זה שנתנו השי"ת לישראל בשמחה גדולה כדאיתא בתנא דבי' אלי'.

ויהי רצון שנזכה להתקרב אל השי"ת בהכנעה ובשמחה ולקבל קדושת יום הקדוש ולהיטהר מכל עוון, ונזכה לגמר חתימה טובה ולכל הישועות ברו"ג ולגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ובתפלות עשי"ת אנו מתפללים "וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך", ונרמז בזה שיש הרבה שבאו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה אבל קשה להם מאוד לשמור על קדושתו, ובעת הזאת הם בוכים וזועקים אל השי"ת שיזכו להיות נשמרים בקדושה כיאות ומי שאינו נשמר בקדושה אין זה נחשב לו לחיים טובים כי הוא בבחי' "רק רע כל היום" (בראשית ו' ה') רח"ל, לזה אנו מבקשים "וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך" שיזכו לחיים מתוקנים של קדושה וטהרה.

ובספה"ק עבודת ישראל (הפטרות ראה) כתב ברמז הנחמה (ישעיהו נ"ד י"א) "הנני אנכי מרביץ בפוך אבניך ויסדתיך בספירים", דהנה כשמגיעים ימי אלול שהם ימי רצון שבערב ראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה "פסל לך" צריך כל אדם לעשות תשובה, ואל יאמר האדם איך אוכל לעשות תשובה שקלקלתי את מעשי הרבה ובאיזה פנים איקום קדם מלכא קדישא לעשות תשובה, אל יאמר כן כי בודאי אם יקבל עליו לבלתי יחטא עוד בחרטה גמורה ועזיבת החטא יהי' במדריגה גדולה, וכמ"ש באוה"ח הקדוש שאפילו מי שהרבה לחטוא עד שאפילו הנפש שלו בעצמו נעשתה קליפה ומסיתתו לחטוא, כי מדריגות נר"נ

שבת שובה

דרשת שבת שובה תשפ"ד

כשהם מלאים מומין קרויין בנים כשאין בהם מומין עאכו"כ, כיוצא בו אתה אומר (ישעיהו א' ד') "זרע מרעים בנים משחיתים" אם כשמשחיתים קרויים בנים אילו לא היו משחיתים עאכו"כ וכו'" עכ"ל [וכגירסת הגר"א], וכן מביא עד"ז מכמה פסוקים.

והנה איתא בילקוט שמעוני (הושע רמז תקל"ב) (הושע י"ד ב') "שובה ישראל עד ד' אלוקיך", "בשם רבי מאיר תני עד הוי" עד שהוא במדת הרחמים ואם לאו "אלוקיך" עד שלא יתעבד סנגוריא קטיגוריא", וצ"ב מאי ביקש רבי מאיר לעורר אותנו בזה.

ובספה"ק בני יששכר (לחודש תשרי מאמר ד' דרוש ו') ביאר בזה דיש טועין בענין מצות התשובה וסוברין שעיקרה בריבוי תעניות וסיגופים, אבל האמת הוא שעיקר התשובה תלוי בחרטה על העבר וקבלה על העתיד, אלא שלפעמים מחמת שנתעכר אור הנפש המשכלת מן הצורך לכתש את הזוהמה כדי שתפעל הנפש פעולתה ותהי' התשובה באמת לאמיתה מעומק הלב, ולזה ישנן זמנים של עת רצון שתיכף כשגומר בדעתו לשוב ומתנצל ומתודה בפיו מיד השי"ת ממקומו יפנה ברחמים להאיר אור נפש בתוך חומר הגוף, ויתפעלו אבריו לשוב בתשובה אמיתית מעומק הלב ולא יצטרך לייסר הגוף בסיוגופים שונים.

ידועה הפלוגתא שבין רבי מאיר ורבי יהודה אימתי קרויים ישראל בנים למקום כדאיתא בגמרא (קידושין ל"ו.), דר"י ס"ל דבזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרויים בנים ור"מ אומר בין כך ובין כך אתם קרויים בנים, שנאמר (ירמיהו ד' כ"ב) "בנים לא סכלים המה" ואומר (דברים ל"ב כ') "בנים לא אמון במ" ואומר (ישעיהו א' ד') "זרע מרעים בנים משחיתים" ואומר (הושע ב' א') "והי' במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי", וקעבד הש"ס צריכותא לכל הלימודים דלא תימא רק כשהם סכלים נקראים בנים כיון שרק רוח שטות גרמה להם, קמ"ל דגם כש"לא אמון במ" דהיינו כשהרשיעו ממש ולא עוד אלא אפילו כשהם משחיתים דהיינו עווע"ז רח"ל הם ג"כ בנים, ולא תימא דשוב אין הם נקראים בנים מעליא לעולם קמ"ל "והי' במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי" שע"י תשובה חוזרים להקרא בני א-ל חי דהיינו בני מעליא.

וידועים דברי הרשב"א בתשובותיו דאע"ג דקיימ"ל דר"מ ור"י הלכה כר"י, כהא קיימ"ל כרבי מאיר ד"בין כך ובין כך קרויים בנים".

והנה בספרי (פרשת האזינו) יליף לה רבי מאיר מפסוק "שחת לו לא בניו מומם" אע"פ שהם מלאים מומים קרויים בנים וכו'", וכן הי' רבי מאיר אומר אם

יסורים, וכיצד קאמר הש"ס דאם חזרו ע"י יסורים ח"ו נקראים עבדים.

ובדרושי הצל"ח (דרוש א' ליום א' דסליחות) כתב, דהנה בש"ס (סנהדרין קי"א.) קאמר ריש לקיש על סיפא דהאי קרא "כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה" דהכונה ח"ו כפשוטו, אבל רבי יוחנן אמר דלא ניחא למרייהו דאמרת עלי' הכי אלא אחד מעיר מזכה כל העיר, ובהתחלה כתב הצל"ח די"ל דאלו ואלו דא"ח דאם ישובו מאהבה כבנים או אף מיראה אבל לא ע"י יסורין אז אחד מעיר מזכה את כל העיר, אבל ח"ו שבו ע"י יסורים אז "ולקחתי רק אחד מעיר", וזהו שאמר הנביא "שובו בנים שובבים" כלומר בבחינת בנים "כי אנכי בעלתי אתכם" שהרי אם ח"ו תחכו עד שיראה אדנותו ע"י יסורים ח"ו אז "ולקחתי אחד מעיר" ולכן ראו לשוב מעצמכם כבנים.

אולם לאחר העיון מוסיף הצל"ח שזוהי רק דעת ריש לקיש אבל לדעת רבי יוחנן אפילו בתשובה גרועה לא ניחא לומר כך, לא מבעיא אם עושין תשובה מעולה שנקראו בנים אלא אפילו כשעושין תשובה ע"י יסורין ח"ו שהקב"ה נקרא "מרייהו" בגדר אדון על עבדיו ג"כ לא נח"ל לומר הכי, וזהו שאמר לא ניח"ל למארייהו דאמרת עלי' הכי שאפילו אם חזרו בתשובה מחמת יסורים ג"כ היחיד מגן על העיר.

והנה בגמ' (תגיגה ה') "רבי יוחנן כי הוה מטי להאי קרא הוי בכי (מלאכי ג' ה') "וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים וגו'" עבד שרבו מקרבו לדונו וממהר להעידו תקנה יש לו", וכתב הצל"ח (דרוש י' תשרי תק"ל) לבאר מה החסרון של

וזהו שרמז התנא רבי מאיר בדברי הנביא "שובה ישראל" בעוד שמאיר בחי' שם הוי' ברחמים, שאז יועיל גם קיחת דברים לשוב אל השם בלי ביטוש הגוף ביסורים כי תיכף יתפעל הלב לשוב באמת, כי אז ימינו פשוטה לסייע להשב שישוב בלב שלם.

והנה כשישוב בעוד שמאיר שם הוי' ברחמים אז הוא בחי' תשובה מאהבה, ואז "כל תשא עון" שלא ישאר ממנו שום רושם של שגגות ואדרכא "וקח טוב" שיתהוו לזכיות, משא"כ אם ממתין ח"ו לזמן של גבורה אזי היא תשובה מחמת יראה ונשאר רשומו כעוון השוגג שעדיין זקוק לכפרה ומירוק, עכדה"ק.

והנה בש"ס (יומא פ"ו.) ר' חמא ב"ר חנינא רמי כתיב (ירמיהו ג' כ"ב) "שובו בנים שובבים" דמעיקרא שובבים וכתוב "ארפא משובותיכם" לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה, ופרש"י דכשעושה תשובה מאהבה נחשב כאילו תחלת החטא ע"י שובבות ורוח שטות וכאילו לא חטא מעולם וכששב מיראה הוי כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו, ושוב מקשה הש"ס כתיב "שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם פרש"י "אלמא בעלי תשובה קרויים בנים" וכתוב (שם י"ד) "אנוכי בעלתי בכם" אלמא בעלי תשובה קרויים עבדים, ומשני כאן מאהבה או יראה כאן ע"י יסורין פרש"י שאם "לא שבו עד שנתיסרו ביסורין קרויין עבדים".

ולכאורה צריך ביאור דהרי קיימ"ל כרבי מאיר דס"ל דבין כך ובין כך קרויין בנים ולכאורה היינו אפילו טרם חזרו בתשובה וכ"ש אם חזרו בתשובה ע"י

ע"י חימה שפוכה רח"ל, וזהו שאמר הכתוב "שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם" כי כאשר שבים מצד עצמם הרי זה כח הטמון מעיקרא ולכן נתרפא מעיקרא ונתברר דהוי שמם בנים מאז ומעולם, אבל אם ימתינו ח"ו ל"אנכי בעלתי וגו'" ע"י יסורים רח"ל אז בודאי התשובה מועלת ויהיו חביבים מעתה כבנים שהרי חזרו בהם אבל אז לא יהי' בירור למפרע רק מכאן ולהבא.

והנה כל זה הוא בענין "קרויין" בנים שאם חזר בו מעצמו הרי נתברר ונתגלה כח הדין משא"כ אם הי' ע"י חימה שפוכה ח"ו אז לא נתברר ונתגלה כח הדין שהרי גם עבד חוזר כשמכריחין אותו, אבל לאמיתו של דבר הרי בן אינו יכול להתבטל מתורת בן וכמו שאמר כ"ק אאזמור"ר זי"ע בענין הפלוגתא שבין ר"מ ור"י שאין המחלוקת במהות אלא בקריאת שם.

והנה אף דבתשובה מיראה אין הזדונות נהפכות לזכויות אלא לשגגות וא"כ כיצד אפשר לומר דנקראים בנים מעיקרא, מ"מ כיון שמתגלה שהכל בשגגה ובשובבות וטעות הרי כאן בירור למפרע שעדיין הם בנים ובן שטעה עדיין בן נקרא, אלא שיש נפ"מ אם נשאר רושם כל דהו או שנמחק לגמרי.

והנה בספה"ק ישמח משה (פרשתן) כתב דתשובה דרבים נחשב כתשובה מאהבה והזדונות נהפכות לזכויות גם אם נעשה באופן של תשובה מיראה, וכתב שחודש תשרי שהוא מזל מאזניים מסוגל לכך, [והגאון ר"ש קלוגער זצוק"ל כתב שכל תשובה הנעשית בעשרת ימי תשובה דינה כתשובה מאהבה וזדונות נעשות זכויות], וזהו (תהילים ס"ב י') "במאזניים

ממהר לדונו וכן האדם שזכר לשון עבד דייקא, דהנה בגמ' (ראש השנה י"ז): "א"ר יוחנן גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנאמר (ישעיהו ו' י') "ושב ורפא לו" וכו' איזהו דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גזר דין", ומקשה הש"ס מהא דאיתא דהשב בינתיים מוחלין לו ומשני הא ביחיד הא בצבור [ולבסוף מסיק דבעשרת ימי תשובה דכתיב "דרשו ד' בהמצאו" אפילו ליחיד], ולפ"ז מה שממהר להעידו הוא פסידא דלא הדר כי אחר גזר דין קשה למצוא תקנה, אמנם כתב הצ"ח דתשובה מאהבה מועיל גם אחר גזר דין כי בודאי כל זמן שמביא ראי' לעקור הפסק דין מעיקרו ודאי סותר הדין וע"י תשובה מאהבה זדונות נעשו זכויות ואגלאי מילתא למפרע שבטל דינא, אלא שע"י תשובה מאהבה או אפילו מיראה [ולא ע"י יסורים] נקראים בנים וע"י יסורים ח"ו נקרא עבד, וזהו שאמר רבי יוחנן בשלמא מי שהוא במדריגת בן יכול להיות ששב מאהבה וא"כ אף אם אביו הי' ממהר להעידו הי' לו תקנה כי יתברר למפרע שהכל הי' טעות ושובבות, אבל עבד ששב רק אחר שבאו עליו יסורים ח"ו כלום תקנה יש לו אחר גזר דין.

והנראה בזה בס"ד דמה שאמר רבי מאיר עה"פ "שחת לו לא בניו מומם" אע"פ שהם מלאים מומים קרויים בנים", היינו לפי שיש ביכולתם לחזור בתשובה מאהבה כדרך בן החוזר אל אביו ולכן הם נקראים כבר עתה בנים ע"ד "כל הראוי לבילה וכו'" (יבמות ק"ד:), ולפ"ד הגמרא ביומא שם גם אם שבים מיראה נחשבים בנים ורק אם שבו ע"י יסורים נחשבים עבדים, ויתכן ד"כל הראוי לבילה" היינו כשהוא ראוי מצד עצמו משא"כ כשראוי רק

כשראויים לחזור לבסוף מעצמם בלא יסורין וכפי' בעל כרחם כעבדים אז נקראים בנים כבר מעיקרא, ולפ"ז כונת האוה"ח הקדוש הוא כאשר ההשחתה היא בבחי' מום שאינו עומד להרפא ח"ו אז אין נקראים בנים אבל כשסופו להרפא הרי הוא כבר מעיקרא נקרא בתואר בן.

ובזה יובן המשך דברי הילקוט שמעוני (הושע שם), "רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר "עד ד' אלוקיך" אומרים ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אם אנו עושים תשובה מי מעיד עלינו, א"ל הקב"ה לרעה נעשיתי לכם עד שנאמר "וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים וגו'" ולטובה איני נעשה לכם עד, הוי "שובה ישראל עד ד' אלוקיך".

ולהנ"ל י"ל דכשחוזרים בתשובה בעוד הרחמים גוברים דהיינו בבחי' בנים למקום אולי יש בזה חסרון כי כלום אב מעיד על בנו ומי יעיד בנו על זה, על זה השיב דאם כשהם בבחי' עבדים כאשר עבד שרבו מקרב לדונו וכו' ה' שפיר עד להעיד הרי לא יתכן שכאשר יהיו בבחינת בנים לא יוכל להעיד עליהם, אלא ודאי לא יקבלו דיני בנים אלא לטובה אבל לענין שיועיל עדות המקום נשאר ד' בחי' אלוקיך שיוכל להעיד בנו.

והנה "שובה ישראל" היא נבואת הושע הנביא וכפי המדובר הנביא מבקש שנשוב בלי כפי' של יסורים ח"ו, אבל יש מוסיפים נבואת יואל שהי' תשובה לאחר הארבה הגדול שגרם רעב נורא והי' תשובה מתוך יסורים לכאו', והנביא אמר להם שאע"פ כן יש להם תקנה לשוב אח"כ מתוך אהבה וזהו (יואל ב' י"ב) "וגם עתה נאום ד'

לעלות המה מהבל יחד" שבחודש שמזלו מאזניים אפשר להפך ההבל לזכויות ואז מסוגל לעשות תשובה דרבים וזהו "יחד".

וי"ל דזהו שאמר רבי מאיר "שובה ישראל עד שהוא במדת הרחמים" עד שלא יתעבד סנגוריא קטגוריא", וביאר הבני"ש דכאשר מאירה מידת הרחמים א"צ לביטוש הגוף ואז הוא בחי' תשובה מאהבה.

ולהנ"ל י"ל דרבי מאיר אף שסובר דבין כך ובין כך קרויים בנים מכל מקום צריך שבסופו של דבר יחזרו מעצמם ולא ע"י יסורים דאז "כל הראוי לבילה", וזהו שובה ישראל מעצמך כאשר עדיין אין יסורים המכריחים לשוב ובפרט בעתות של תשובה שאז גם תשובה מיראה נחשב כתשובה מאהבה, וזה הרמז הוי' אע"פ שהוא אלוקיך עד שלא יצטרך לשוב מחמת יסורים שאז א"א שיהי' תיקון למפרע ואז א"א לבטל גז"ד וא"א להפכו לזכויות.

וראיתי בהגהת מאורי אור שעל ספה"ק אוה"ח שתמה ע"ד האוה"ח הק', שביאר הכתוב "שיחת לו לא בניו" שאינם נקראים בני א-ל חי כארז"ל כשישראל הולכים בדרכו של מקום נקראים בנים וכשאין הולכים וכו' נקראים עבדים, ולכאו' דברי האוה"ח הק' הם כשיטת רבי יהודא ולא כשיטת רבי מאיר ועיקר הק' היא דבתשו' הרשב"א ובסליחות להראבי"מבואר דקימ"ל כרבי מאיר, וכתב דברש"י (קידושין ל"ג.) כתב "דהדרי מקרו בני א-ל חי ע"י תשובה" הרי שפירש שאף לדברי ר"מ היינו דוקא ע"י תשובה עכ"ד, אמנם דברי רש"י אלו אמורים על "בני מעליא" שזה נרמז ב"בני א-ל חי" אבל בנים בעלמא מקרי לכאו' אף לפני כן, אלא שלפי המבואר היינו

וזהו שהכתוב ממשיך ואומר "הלה" תגמלו זאת וגו' הלא הוא אביך קנך וגו'" וזו מציאות שאינה משתנה וכיצד יגרמו צער למעלה שיגלה מלכותו על ישראל ע"י חמה שפוכה רח"ל, והכתוב מודיע לנו שעלינו להשתדל לשוב אליו יתברך מאהבה או מיראה באופן המתאים לבנים ולא לעבדים.

ולמדנו היום במשניות (פאה ז' א') כל זית שיש לו שם בשדה דהיינו שהי' לו שם לשבח שנותן פירות טובים, שהיו קורין אותו שפכוני על שם שזתיו שופכין שמן הרבה או בישני דהיינו שמבייש את האחרים ברוב שמנו אין בו שכחה אפילו אם הי' זה רק בשעתו מ"מ סופו להזכר עמנו, ורבי יוסי אומר אין כלל שכחה לזיתים דהיינו בזמן החורבן שלא נשאר זיתים הרבה ולא היו מצויים, ויש לרמז בזה על שאין השי"ת שוכח ח"ו מישראל גם אם עתה אין נותנים שמן הרבה שהרי בשעתו היו שופכים שמן הרבה ומביישים את האומות, ולרבי יוסי הרי בשעת החורבן אין כלל שכחה בזיתים ש"מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" (ירמיהו ל"א י"ט).

וזהו שהנביא מרמז לנו (הושע י"ד ז) "ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וגו'" שהשי"ת זוכר את הודן של ישראל כמו זית שאין לו שכחה, ולזאת "שובה ישראל כי בן מלך אתה שאין שייך בו שכחה גם אם קלקל מעשיו כי בן נשאר תמיד בן, ולכן ראוי לנו לשוב מאהבה או לכל הפחות מיראה כמו שמתאים לבן.

שובו עדי בכל לבבכם", ויעץ להם להתפלל שרוצים לעבוד אותו ושיהי' דגן ותירוש למען יוכלו ליתן מנחה ונסך לד' אלוקינו, ולכן בכו בין האולם ולמזבח על שהמזבח שומם ממנחה ונסך ובכו שיזכו להקרא בנים "למה יאמרו בעמים אי' אלוקיהם" (שם י"ז), וד' מקבל גם תשובה כזאת באהבה והתשובה מחמת יסורים חוזרת ומתעלה לתשובה מאהבה, "וידעתם כי בקרב ישראל אני ואני ד' אלוקיכם ולא יבושו עמי לעולם" (שם כ"ז).

ויתכן שזהו שרמז המדרש "אתה פתחת בתשובה תחילה חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה וכו' שנאמר שובה ישראל וגו'", כי ראובן עשה תשובה לא מתוך יסורים כל שהן אלא הוא עצמו פתח בתשובה והושע הנביא בן בנו הורה ג"כ לשוב בעוד הרחמים בעולם וכמשנ"ת.

ולפ"ז יבוארו דברי האוה"ח הק', שהיות ופרשת האזינו מיוסדת על שאפילו אם יחטאו ישראל ח"ו יחזירם השי"ת ע"י יסורים רח"ל והשי"ת יפיס את ישראל על כך "וכפר אדמתו עמו", ועיקר החסרון שבדבר זה שע"י תשובה כזאת הם נראים כעבדים שהרי גם עבד שברח מאדונו יכול לשוב ולהכנע אליו אם יכריחו לכן ע"י יסורים, ואע"פ שבן נשאר בן לעולם אולם מכיון שחסר הברירה כלפי האומות הרי זה כואב מאוד להשי"ת, וזהו שביאר האוה"ח הפסוק "שיחת לו לא בניו וגו'" שהשי"ת מבקש שלא נשוב באופן שאינו מתאים לבן,

יום כיפור

לפני כל נדרי תשפ"ד

המשמש על הבימה להשקיט את העם לא הועיל מאומה עד שעלה הרה"ק משינאווא בעצמו על הבימה ופתח ואמר, אם הובא זבל ולכלוך בגינת המלך יש שם כבר מי שידאג לפנותם משם ולנקות את גינת המלך, דהיינו אם העלו בליבם את החטאים שיש לשוב עליהם בתשובה שלימה כבר ידאג השי"ת בעצמו לפנותם, "ומכל גלוליכם יטהר אתכם" (יחזקאל שם) ואין לנו לדאוג יותר עליהם רק עלינו להאמין בו ית"ש שהוא מוחל וסולח לעוונות עמו בית ישראל, ואחר דיבורים אלו נרגעו הלבבות ויכלו לעמוד להתפלל.

והנה זה עתה ראיתי בפתקא יהודי יקר, שמבקש להתפלל על משפחה שלימה מיוצאי חלציו שבעוה"ר סרו מן הדרך רח"ל והמה מזרע קודש צאצאי הבעש"ט ותלמידיו וקרויים ע"ש הבעש"ט וכו', ומבקש ומתחנן שיערה עליהם רוח טהרה ממרומים בעת הזאת ויחזרו להאמין בד' אחד הלא תסמרנה שערות ראש לשמוע כזאת, וכל זה בא מחמת אריכות הגלות עד שירדו נשמות כאלו לשפלות כזאת ד' ירחם, ואית מאן דפרע בממוני' וכו' ויסורים כאלו של צער גידול בנים סוררים רח"ל עולה על כולנה, ובעת הזאת נשפוך שיח לפני השי"ת כי בעת הזאת מתעוררת הנקודה הפנימית אפילו בלבבות של נדחים הרחוקים במשך כל השנה מדרך היהדות ועתה באים לבית ד'

הרגעים הללו של ליל כל נדרי חקוקים בלבבות ישראל כרגעים המרוממים ביותר של כל השנה, והטעם בזה כי בעת הזאת השי"ת כביכול יורד אלינו כדי לטהר את נשמותינו ביום הקדוש וכמ"ש (יחזקאל ל"ו כ"ה) "וזרקתי עליכם מים טהורים", ונשמות ישראל מרגישות קרבת אלוקים באופן נשגב וזה מביא להתעוררות גדולה ועצומה.

ובשעת אמירת כל נדרי מוסיפים לומר מהזהר הקדוש (תיקוני זוהר קמ"ג א') "קם רבי שמעון וכו'", שבו אנו למדים שבאמירת כל נדרי יש בו דבר פנימי לבד מענין התרת נדרים ומסירת מודעה, והוא שאנו מבקשים שהשי"ת יתיר את הנדר ויגאל את שכינת עוזו מן הגלות המר בו היא נמצאת חובקת אשפתות זה קרוב לאלפיים שנה, וענין זה מוסיף להתעוררות הנפשות בעת הזאת.

והרה"ק משינאווא זי"ע אמר פעם את מאמר הזוה"ק "קם רבי שמעון וכו'", וכאשר הגיע לתיבות "דאית מאן דפרע בממוני' ואית מאן דפרע בגופי'" הרים קולו ושאג בקול גדול תיבות אלו וחזר על אותן התיבות בשנית וזעק בקול גדול "געוואלד", ומתוך כך נעשה התעוררות גדולה בתוך הקהל והרגישו עומק הדברים וגעו כל העם בבכי גדול ולא יכלו להשקיט את הקהל להתחיל בתפילה, וגם כאשר עלה

נמצאים בתשובה גדולה ראוי ויאה לפדות אותנו מן הגלות המר, ונזכה להיושע בישועת עולמים אמן כן יהי רצון.

בהכנעה ובכבושה, ויתעוררו רחמיו ית"ש על כל הנדחים בקצה השמים לקרב ליכם לאביהם שבשמים. ובעת הזאת שישראל

מוצאי יום כיפור תשפ"ד

שמרו תורתך", ובפשטות מתעוררים בתשובה באמירת פסוק זה על שהחסרנו בשמירת קדושת העינים, אמנם כשזוכים להתעלות אפשר להתעורר בפסוק זה כי "לא שמרו תורתך" אפשר לפרש מלשון "ואביו שמר את הדבר", שיש לכל אחד להיות שומר ומצפה על לימוד התורה וגם על זה ראוי להוריד פלגי מים על שלא זכינו למדריגה הזאת.

ושמעתי בשם הרה"ק מקלויזנבורג זי"ע טעם הדבר שקורין ביוה"כ הקריאה של עריות ולכא' הרי ביוה"כ כולם נקיים ומזוככים כמו מלאכים, ואמר הוא זצ"ל שלפי שביום הכיפורים עסוקים כל היום בתפלה ואין מספיקים ללמוד תורה כראוי, לכן חסר לנו שמירת התבלין דאורייתא ולכן יש לחוש שלא יפלו לדברים הגרועים ביותר רח"ל.

ובאמת צריך להבין הרי יוה"כ הוא יום שנתנו בו לוחות שניות והוא יום קבלת התורה ממש, ומדוע יסדו את כל היום לתשובה ולתפלה ולא תקנו שיעסקו בו בתורה, [ובודאי ישראל קדושים מוצאים זמן גם ללמוד ביום קדוש זה אבל אינו לפי ערך היום], ויתכן שמכיון שראו שלאחר קבלת התורה בראשונה נכשלו בחטא חמור כזה

נהוג לשורר במוצאי יוה"כ נגוני תשובה והתעוררות יחד עם ניגוני שמחה, ובאמת יש מקום להתעורר כעת בתשובה הגם שאנו מאמינים באמונה שלימה שיוה"כ ניקה אותנו מכל עוון, אמנם ידוע הקושיא על שאנו אומרים תיכף במוצאי יוה"כ "סלח לנו אבינו כי חטאנו" ועי' בחידושי הרי"ם מה שביאר בזה, והגה"ק בעל ארץ צבי זי"ע ביאר הענין שכאשר האדם מלוכלך בחטא אינו מסוגל לחזור בתשובה שלימה כראוי, ורק לאחר יוה"כ שנעשים נקי מכל עוון אז אפשר לשוב בתשובה על מה שחטאנו להשי"ת. ואיתא בספה"ק שפת אמת לשון הפסוק (ישעיהו מ"ד כ"ב) "מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתך שובה אלי כי גאלתיך", שלאחר הכפרה שנעשינו נקיים מן העוונות אפשר לנו לשוב מחדש על מה שציערנו את השי"ת כי רק עתה אפשר להבין כהוגן גודל הצער שיש בזה.

וידוע מרבי סעדי' גאון שהי' שב בתשובה על מה שלא עבד את השי"ת כראוי לפני ההשגה שהשיג לאחר זמן, ומעין תשובה זו יש לכל אחד לשוב במוצאי יוה"כ שרק עתה יכול להשיג מה החסיר.

ודוגמא לזה הנה איתא (תהלים קי"ט קל"ו) "פלגי מים ירדו עיני על לא

אך באמת קשה הרי השי"ת הוא חפץ חסד ומדוע לא יחזיר אותנו בתשובה כפי שאנו מבקשים השיבנו אליך, אומנם כשיהי' תחילה אתערותא דלתתא מאיתנו תהי' הגאולה ברחמים מרובים יותר ולכן מבקש השי"ת מאתנו "שובו אלי" שאנו נעשה האתדל"ת תחילה, אמנם אנו מבקשים "השיבנו ד' אליך" שהלא אתה הכל יכול שתהי' ההתעוררות מלמעלה ויהי' נחשב מלמטה, כגון שיתן סיוע להמסייעים לבא להטהר וכן יעזור לצדיקים לפעול ניסים ונפלאות לחזק את האמונה כדי שיתקרבו ישראל להשי"ת, וזהו (תהילים ל"ג כ"ב) "יהי חסדך ד' עלינו כאשר יחלנו לך" פירוש כאילו הקדמנו לייחל לך קודם שנתת לנו ההתעוררות מלמעלה, עכתדה"ק.

והנה בימי חודש אלול הי' אתערותא של "אני לדודי ודודי לי" אלא שגם זה הי' באתערותא דלעילא בהצנע וכנ"ל וכעת מתעוררת בחי' "דודי לי ואני לו", והעיקר מה שהשי"ת הוא חפץ חסד ורוצה להטיב לנו גם אם אין אנו ראויים לכך ושתהי' הישועה ברחמים נגלים.

ויהי רצון שנזכה לשמור על נקיות נפשינו, ובזוה"ק (ויקרא ק"א.) משמע שתיכף לאחר שנפטר יעקב מיד עשיו מיד הוא נוסע סוכתה להנצל מידו, וזהו שארז"ל (ויקרא רבא ל' ז') "ראשון לחשבון עוונות" כי ישראל עסוקים עתה בעסק המצוה והעיקר שהראש יהי' מונח בזה, ויהי רצון שנזכה לפתקא טבא, ולשנת גאולה וישועה אכי"ר.

לכן יסדו שיום קבלת לוחות שניות יהי' מיוסד בעיקר על תשובה ויראת שמים כי "ראשית חכמה יראת ד'" (תהילים קי"א י').

אכן מסופר על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שהתפלל פ"א ביוה"כ בבית המדרש בצוותא חדא עם הגאון בעל פרי מגדים זי"ע, והרה"ק הנ"ל הי' מתפלל לפני העמוד במשך כל היום כולו ועמד על מעמדו בלי הפסק ממש והתפעלו כולם מרוממות קדושתו, ובמוצאי יוה"כ אמר שהוא רעב מאוד והגישו לפניו לאכול אבל הוא ביקש להביא לו מסכת סוכה, וישב ולמד עד עלות השחר לגודל רעבונו ללימוד התורה לפי שעסק כל יוה"כ בתפלה ובתחנונים, ואמר הפרי מגדים זי"ע שהרגיש עצמו בשפלות עצומה כלפי קדושת הרב מבארדיטשוב זי"ע, כדוגמת הגוי שנכנס לבהמ"ד לתקן הנרות לפני תפלת נעילה לעומת עם הקדוש היושב בביהמ"ד.

ואנו שרחוקים מאוד ממדריגות כאלו לכה"פ יש לנו לשוב בתשובה ופלגי מים תרד עיני על לא שמרו וציפו בתשוקה גדולה ללימוד תורתך.

וראיתי בספה"ק דברי אמת מהרה"ק מלובלין זי"ע על דברי הכתוב "יהי חסדך ד' עלינו כאשר יחלנו לך", דהנה השי"ת אומר אלינו (מלאכי ג' ז') "שובו אלי ואשובה אליכם" ואנחנו מבקשים (איכה ה' כ"א) "השיבנו ד' אליך ונשובה" והאיך יתקיימו שני כתובים אלו,